

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра журналістики та мовної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА

«_____» 2024__ р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації,
протокол №9 від 8 квітня 2024__ р.

Завідувач кафедри
Марина НАВАЛЬНА

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Журналістика»
Марина НАВАЛЬНА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
«Журналістська майстерність»**

Галузь знань 06 Журналістика
Спеціальність 061 Журналістика
Освітня програма «Журналістика»
Гуманітарно-педагогічний факультет
Розробник: д-р. філол. наук, проф. Степаненко М. І.

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни «Журналістська майстерність»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>061 Журналістика</i>	
Освітня програма	<i>«Журналістика»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)		
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>год.</i>
Лабораторні заняття	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета курсу – розвивати професійні (творчі) компетентності майбутнього журналіста, поглиблено вивчати журналістські жанри та форми, журналістські тренди; осмислити вплив соціального іміджу журналіста на зміст та форму журналістського твору, розвивати вміння відстоювати авторську позицію на принципах ідейності, неупередженості, збалансованості, доцільності, деонтології; сприяти формуванню індивідуального журналістського стилю, а також сформувати навички колективної творчої роботи.

Завдання навчальної дисципліни: закріпити знання про систему жанрів сучасної журналістики; посилювати в майбутніх журналістів відчуття національної і професійної гідності, моральної відповідальності за сказане чи написане слово, за оприлюднену інформацію; відшліфовувати створення журналістських текстів, зважаючи на запити сучасної аудиторії; поглибити знання про методiku аналізу мови і стилю журналістських текстів; удосконалювати вміння студентів самостійно створювати якісні журналістські тексти; употужнювати стійку національно орієнтовану світоглядну позицію, державницьке мислення; розвивати творче мислення, інтелектуальні здібності майбутнього журналіста відповідно до традицій української і світової журналістики; осягнути на практиці процедури професійного аналізу журналістського тексту та оцінювання його якості.

Набуття компетентностей: **інтегральна компетентність (ІК):**

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та інноваційного характеру у сфері журналістики.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність планувати час та управляти ним.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

СК01. Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання з теорії та історії журналістики, новітні технологічні досягнення для розв'язання задач дослідницького та інноваційного характеру у сфері журналістики.

СК02. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми.

СК06. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики у широких та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Приймати ефективні рішення з проблем журналістики, у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних та суперечливих інформації та вимог.

ПРН02. Аналізувати та оцінювати потенційний вплив розвитку технологій на сучасний стан та розвиток журналістики.

ПРН05. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології під час створення медіапродуктів.

ПРН07. Дискутувати зі складних комунікаційних проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН10. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з організацією нових медіаустанов та інституцій.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Журналістика як особлива галузь творчої діяльності												
Тема 1. Журналістика як творчий процес	12	4	4			4						
Тема 2. Громадянська позиція журналіста.	10	2	2			6						
Тема 3. Психологічні засади роботи журналіста.	12	4	4			4						
Тема 4. Цифрові технології і журналістська творчість.	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 1	44	12	12			20						
Змістовий модуль 2. Творча лабораторія журналіста												
Тема 5. Журналістський твір як особливий інформаційний продукт	9	2	2			5						
Тема 6. Пошук актуальних тем.	9	2	2			5						
Тема 7. Композиція журналістського твору	9	2	2			5						
Тема 8. Мистецтво влучного заголовка	9	2	2			5						
Тема 9. Робота над фокусом журналістського матеріалу	9	2	2			5						
Тема 10. Мистецтво викладу журналістського тексту	13	4	4			5						
Тема 11. Гендер і журналістика	9	2	2			5						
Тема 12. Висвітлення чутливих тем у журналістських текстах	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 2	76	18	18			40						
Разом годин	120	30	30			60						

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Журналістика як творчий процес	2
2.	Складники творчого процесу. Україноцентризм як основа творчості українського журналіста	2
3.	Громадянська позиція журналіста.	2
4.	Психологічні засади роботи журналіста: соціальний імідж та редакційне амплуа журналіста	2
5.	Моделі медіасприйняття та психологічні стратегії у роботі журналіста	2
6.	Цифрові технології і журналістська творчість.	2
7.	Журналістський твір як особливий інформаційний продукт	2
8.	Пошук актуальних тем.	2
9.	Композиція журналістського твору	2
10.	Мистецтво влучного заголовка	2
11.	Робота над фокусом журналістського матеріалу	2
12.	Мистецтво викладу журналістського тексту	2
13.	Мистецтво викладу журналістського тексту: мовні особливості	2
14.	Гендер і журналістика	2
15.	Висвітлення чутливих тем у журналістських текстах	2

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1.	Творча праця журналіста та її типи, особливості, методологія. Наукові погляди на природу творчості. Журналістська майстерність: спроби теоретичного осмислення. Досвід української та світової журналістики як джерела збагачення фахової майстерності. Тренди журналістики.	4
2.	Журналістська творчість як процес, пов'язаний з індивідуальними здібностями умінням вивчати, спостерігати, відображати, оцінювати факти, події, явища засобами мови. Репродуктивний і продуктивний характер журналістської творчості. Складники творчого процесу	4
3.	Методи і прийоми, джерела журналістської творчості. Стимулювання творчого процесу: "наси́льство", очікування натхнення, спілкування у форматі проблеми, вольові зусилля, літературна вправність, професійне самолюбство, реалізація творчих можливостей.	4
4.	Відповідальність журналіста за оприлюднене слово. Сутність конструктивної, державотворчої позиції журналіста. Культивування журналістами громадянської мужності. Формування позитивного образу українця та України в медіапросторі нашої держави і за кордоном. Дотримання журналістами норм професійної етики та загальнолюдських	4

	норм моралі	
5.	Спілкування як спосіб взаємопізнання, обміну інформацією. Уміння спілкуватися. Дискусія, суперечка, полеміка у професійній комунікації журналіста. Моделювання соціального іміджу журналіста. Соціальний імідж та редакційне амплуа журналіста. Харизма журналіста. Особливості драйвмислення у роботі журналіста.	4
6.	Мережа Інтернет та соціальні мережі як джерело інформації, їх роль у поширенні інформації. Конвергенція традиційних журналістських жанрів під впливом цифрових технологій. Журналістика факту чи журналістика коментаря: фокус професійної діяльності в сучасних умовах. Вимоги до написання текстів в умовах гіперінформованості аудиторії.	4
7.	Факт — документальна основа журналістського твору. Журналістський підхід до факту. Факт та інформація. Факт реальний та факт відображений. Факт як аргумент. Факт як засіб прихованого коментування. Навмисне і ненавмисне спотворення факту. Засоби уникнення фактологічних помилок. Фактчекінг.	4
8.	Аргументація в журналістському тексті. Полеміка в журналістському творі. Емоційність журналістського тексту: чи є допустимі межі? Цитати, коментарі, фото, відео в журналістському тексті. Авторське право. Критерії оцінювання якості журналістського текстового матеріалу. Критерії якості контенту нових медіа.	4
9.	Технологія, джерела і способи пошуку тем. Дедукція та індукція як способи журналістського пошуку. «Ефект Колумба» в журналістській творчості. Сутність і видимість фактів, діалектичний метод їх дослідження. Методи «зміни професій», «провокованих ситуацій», «персонального журналізму». Феномен цікавого у журналістиці.	4
10.	Композиція твору, її співвіднесеність із жанром, змістом та мовою. Визначальні риси сюжету в журналістиці. Спільне та відмінне в матеріалах для друкованих та нових медіа. Думка про читача. Тема, рема, актуалізатори в журналістському тексті. Перша фраза, план журналістського твору. Авторська концентрація як пошук прийому написання тексту, виявлення причинно-наслідкових зв'язків фактів, подій, явищ, визначення композиційно-сюжетних поворотів. Закінчення твору.	4
11.	Види заголовків. Вимоги до класичного заголовку. Актуальні вимоги до заголовку журналістського тексту. Кореляція влучного заголовку з читабельністю і клікабельністю журналістського тексту. Характеристики клікабельного заголовку. Етика заголовку.	4
12.	Вріз (лід) як графічно чи інтонаційно виділений перший провідний абзац журналістського матеріалу. Види врізів (лідів). Композиція врізу. Лексико-граматичні та синтаксичні особливості врізів.	4

13.	Об'єктивність та об'єктивізм. Як писати, щоб текст дочитували? Деталь як різновид образу, чинник створення ілюзії неповторного, пробудження уяви. Портрет у журналістському творі. Типізація індивідуалізація образу. Портрет зовнішній і внутрішній. Жанрові різновиди портрету: автопортрет, соціальний портрет, політичний портрет, соціологічний портрет. Образ автора в журналістському творі. Пейзаж як відтворення навколишнього середовища, яке сприяє розкриттю ситуації, характеру і є їх інтер'єром. Мова як засіб саморозкриття героя, ознака його особистості.	4
14.	Поняття «гендер», його поширеність у медіа. Значення гендернозбалансованого підходу до змісту публікацій в журналістиці. Гендерний аналіз журналістського тексту. Уникнення комунікативної агресії. Уникнення сексизму. Збалансоване висвітлення.	4
15.	Медіа і права дитини. Медіа та люди з особливими потребами. Журналістика в умовах конфлікту та висвітлення бойових дій. Внутрішньо переміщені особи. Робота журналіста з людьми, що постраждали внаслідок конфлікту. Гуманітарні комунікації. Журналістські табу в умовах воєнного періоду в Україні та постконфліктних зонах. Уникнення мови ворожнечі, ксенофобії, расизму, мови ненависті та клевету.	10
	Усього	60

5.Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- виконання творчих завдань;
- захист практичних робіт;
- захист творчих робіт.

6.Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти;
- аналіз журналістських текстів;
- брейнстормінг, обговорення;
- рольові та ділові ігри;
- оперативна оцінка фактів і дій („галерея думок”);

- творчий проєкт.

7.Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне опитування;
- письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проєкти;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8.Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни;
- матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості : підруч. для студ. вищ.навч. закл., які навч. за напрям. "Журналістика". 3-тє вид. Львів : ПАІС, 2008. 276 с.
2. Каптон, Рене Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед Пресс : Професійний poradник / пер. з англ. А. Іщенко. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 158 с.
3. Аньєс Ів. Підручник із журналістики: Пишемо для газет. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 544 с.

4. Голуб О. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник. Київ : ТОВ «Софія-А», 2016. 184 с.
5. Карпенко В. Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика : підручник. Київ : Університет «Україна», 2007. 432 с.
6. Носке Г. Журналістика: що треба знати та вміти / Книжка для читання та підручник. Київ : Центр вільної преси, 2017. 312 с.
7. Голубев В. Лайфхак для журналіста. Як ефективно використовувати час та інформацію. Рівне: Друк Волині, 2017. 136 с.

Додаткові

1. Вергелес Т. Моя грішна журналістика. Львів : Аверс, 2014. 198 с.
2. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2782-12>
3. Закон України «Про інформаційні агентства». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/74/95-BP>
4. Закон України «Про інформацію». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12>
5. Закон України «Про телебачення і радіомовлення». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3759-12>
6. Здоровега В. Й. Питання психології публіцистичної творчості. Львів, 1982.
7. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. Київ : Критика, 2010.
8. Лизанчук В. В., Кузнецова О. Д. Методи збирання і фіксації інформації в журналістиці : навч. посібник. Київ : НМК ВО при Міносвіти УРСР, 1991. 96 с.
9. Лось Й. Д. Публіцистика й тенденції розвитку світу : навч. посібн. Львів, 2008. 376 с.
10. Мелешенко О. К., Чічановський А. А., Шкляр В. І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політології. Київ : Грамота, 2007. 72 с.
11. Методологія моніторингу журналістських стандартів. URL : <https://imi.org.ua/monitorings/metodolohiiamonitorynhuprofsiynykh-standartiv-zhurnalistyky-i28318>
12. Скуленко М. І. Психологія пропаганди : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2009.
13. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, інтернет / пер. з англ. Н. Єгоровець. Київ : Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008.
14. Федик О. С. Журналістський текст: спроба національно-онтологічної характеристики. Київ : МНК ВО, 1992. 100 с.
15. Федик О. С. Мова як духовний адекват світу (дійсності) : монографія. Львів: Місіонер, 2000. 300 с.
16. Шаповал Ю. Г. Феномен журналістики: проблеми теорії. Рівне, 2005.
17. Штромайер Герд. Політика і мас-медіа / пер. з нім. А. Орган. Київ : Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008.

Інформаційні ресурси

1. <https://speakukraine.net/>
2. <https://www.stopfake.org>
3. <https://onlinecorrector.com.ua/uk/>
4. Антипосібник для журналістів «Теми. Люди. Історії». URL : <http://medialab.online/news/antyposibnyk/>
5. Матеріали всеукраїнських та регіональних ЗМІ
6. Матеріали на професійному сайті ДетекторМедіа. URL : <https://detector.media/>

7. Сайт ІМІ. URL : <https://imi.org.ua/>
8. Сайт Академії Української преси. URL : <https://www.aup.com.ua/category/library/>